

บทที่ 1

วิวัฒนาการของการเงินและแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์การเงิน

1.1 วิวัฒนาการของการเงิน

ในสมัยโบราณมนุษย์มีความเป็นอยู่แบบพึ่งตนเอง (Self-sufficient) มีการผลิตเพื่อการบริโภคของตนเอง โดยต่อมาเมื่อมีการผลิตเป็นเวลานานก็เกิดความชำนาญ สามารถผลิตได้เกินกว่าการบริโภค (Surplus) แต่เนื่องจากแต่ละคนไม่สามารถผลิตสิ่งของเครื่องใช้ได้ทุกอย่าง จึงนำส่วนเกินจากการบริโภค ซึ่งเป็นสิ่งของต่างๆ ไปแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน โดยที่การแลกเปลี่ยนในระยะแรกอยู่ในรูปของการนำเอาสิ่งของมาแลกกับสิ่งของโดยตรง เช่น นำเอาพืชผลมาแลกกับเสื้อผ้าเป็นต้น ต่อมาเมื่อสังคมมีการขยายตัวกว้างขวางมากขึ้น มนุษย์ในสังคมสามารถผลิตสินค้าได้เพิ่มมากขึ้น มีผลให้ความต้องการสิ่งของต่างๆ นั้นเพิ่มขึ้น การแลกเปลี่ยนผลผลิตและสิ่งของจึงมีความสำคัญในชีวิตประจำวัน แต่เมื่อมาแลกเปลี่ยนสินค้ากันโดยตรงมีเพิ่มมากขึ้น ก่อให้เกิดความยุ่งยากหลายประการคือ

1. ความไม่สะดวกในเรื่องของการหาบุคคลที่มีความต้องการในสิ่งของของแต่ละฝ่ายมีอยู่ เช่น ถ้ามีการแลกข้าว 100 ถัง กับหมู 1 ตัว คนที่มีข้าวและต้องการหมูก็ต้องหาคนที่หมูและต้องการข้าวเป็นจำนวน 100 ถังให้ได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก นอกจากนี้ก็ยังคงพบปัญหาในเรื่องสิ่งของที่นำมาแลกเปลี่ยนกันนั้นมีมูลค่าไม่เท่ากัน ถ้าผู้ที่มีข้าวต้องการแลกข้าวเพียง 50 ถังเท่านั้น ก็จะแลกหมูไม่ได้ เพราะไม่สามารถแบ่งหมูออกเพียงครึ่งตัวได้

2. ความไม่สะดวกในเรื่องการกำหนดราคา ในแต่ละครั้งการแลกเปลี่ยนสินค้ากันก็ต้องมีการกำหนดจำนวนสินค้าที่จะแลกกัน ถ้าในตลาดมีสินค้าอยู่ 1000 ชนิด ราคาสินค้าชนิดหนึ่งอาจมีราคาแตกต่างได้ถึง 999 ราคา ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการทำบัญชีและการท่องจำราคาของสินค้า

3. ความไม่สะดวกในการเก็บรักษาสินค้า การเก็บรักษาสินค้าต่างๆ เพื่อไว้ใช้แลกเปลี่ยนกับสินค้าอื่นๆ เมื่อมีความต้องการเกิดขึ้น จะมีปัญหาในการจัดเก็บสินค้านั้นๆ ยิ่งเป็นคนมีทรัพย์สินมากเท่าไร การเก็บรักษายิ่งทวีความยุ่งยากมากยิ่งขึ้น

4. ความไม่สะดวกในการให้กู้ยืม การให้กู้ยืมสินค้าซึ่งจะต้องมีการใช้คืนในอนาคตจะกระทำได้ลำบาก เพราะจะต้องตกลงกันไว้ให้แน่นอนว่าจะป็นสินค้าชนิดใด มีคุณภาพอย่างไร จะกำหนดเวลา ยืมและเวลาส่งคืนอย่างไร เช่น การขอยืมไก่จากเพื่อนบ้านไป 1 ตัวในวันนี้ อีก 1 สัปดาห์ต่อมาเอาไก่มาใช้คืน ไก่ที่นำมาใช้อาจมีขนาดและน้ำหนักไม่ตรงกับที่ขอยืมไป เป็นต้น

5. ความไม่สะดวกในการขนส่ง การนำเอาสินค้ามาแลกเปลี่ยนกันคราวละมากๆ ทำให้เกิดความไม่สะดวกหลายประการ เช่น การนำข้าว 100 ถัง ไปแลกกับปลา 1000 ตัว ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการขนส่ง เป็นต้น

เมื่อเกิดความยุ่งยากมนุษย์จึงได้หาทางที่จะนำเอาวัตถุกลางมาเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน วัตถุกลางนี้เรียกว่า “เงิน” การใช้เงินเป็นสื่อกลางทำให้เกิดความสะดวกสบายขึ้นในระยะหนึ่ง อย่างไรก็ตาม เมื่อธุรกิจการค้า การธนาคารและอย่างอื่นๆ เจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็ว การใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนแต่เพียงอย่างเดียว อาจไม่ได้รับความสะดวก จึงได้มีการนำเอาเครื่องมือ เครดิต เช่น เช็ค ตั๋วแลกเงิน เป็นต้น มาใช้เป็นสื่อกลางในการซื้อขายแลกเปลี่ยน ซึ่งช่วยทำให้การแลกเปลี่ยนและการดำเนินธุรกิจเป็นไปได้อย่างคล่องตัวขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจการค้าด้านต่างๆ ในปัจจุบัน วิทยาการของการใช้สิ่งของต่างๆ มาทำหน้าที่เป็นตัวกลางเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้านั้น มีลำดับขั้นของวิวัฒนาการดังนี้ คือ

1.1.1 เงินที่เป็นสิ่งของหรือสินค้า (Commodity money)

ในสมัยที่ความเป็นอยู่ของคนเรายังจำกัดอยู่ภายในวงครอบครัว แต่ละคนในครัวเรือนก็ต่างช่วยกันผลิตสิ่งของและอาหารเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนของตน ไม่มีการแลกเปลี่ยนกับคนภายนอก ต่อมาเมื่อมีการติดต่อกันกว้างขวางออกไประหว่างครัวเรือนและสังคมต่างๆ มนุษย์จึงได้นำสิ่งของที่ผลิตได้มาแลกเปลี่ยนกัน เช่น การเอาข้าวสารแลกกับเสื้อผ้า ไก่แลกกับเกลือ เป็นต้น การแลกเปลี่ยนนี้เกิดเป็นวิวัฒนาการของเงินขึ้น กล่าวคือ มนุษย์เริ่มหาสิ่งที่มีค่าเป็นที่ยอมรับในแต่ละสังคมเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยน สิ่งของที่น่าไปแลกเปลี่ยนกันมีทั้งสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค และ เครื่องประดับ ทั้งนี้จะแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิศาสตร์ และความจำเป็นของสินค้านั้นๆ เช่น ในประเทศจีน คนจีนนิยมดื่มชากันทั่วไป ใบชาจึงเป็นที่ยอมรับกันในสังคม และมีหน้าที่เป็นเงินได้อีกชนิดหนึ่ง ในประเทศที่มีอากาศหนาวเย็น หนังสัตว์เป็นสิ่งจำเป็นและทุกคนต้องการ ทุกคนจึงยอมรับผ้าขนสัตว์และหนังสัตว์เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน ส่วนประเทศที่มีอากาศร้อนใช้ลูกปัด กระดุกสัตว์ หินสีต่างๆ เป็นตัวกลางแลกเปลี่ยน เพราะประเทศเหล่านี้นิยมแต่งกายด้วยเครื่องประดับดังกล่าว

1.1.2 เงินกษาปณ์ (Coinage)

เมื่อการใช้สิ่งของหรือสินค้าเป็นเงินเกิดความไม่สะดวกหลายประการ วิวัฒนาการต่อมาก็คือมนุษย์ได้มีการประดิษฐ์เงินตราที่ทำด้วยโลหะต่างๆ ระยะแรก โลหะที่ใช้เป็นโลหะมีค่า ได้แก่ โลหะเงินและทองคำ การชำระหนี้ซื้อสินค้าก็ใช้วิธีชั่งน้ำหนักของโลหะให้มีค่าเท่ากับที่ต้องชำระ แต่ต่อมามี

การนำโลหะมาหลอมให้มีรูปร่างต่างๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศ เช่น ในประเทศจีน เมื่อก่อนคริสต์ศักราช 2000 ปี ได้หลอมเหรียญบรอนซ์รูปจอบออกใช้ ประเทศอียิปต์ ก่อนคริสต์ศักราช 1200 ปี หลอมเหรียญทองแดงรูปวงแหวนออกใช้ ต่อมาในสมัยโรมันและกรีก ก่อนคริสต์ศักราช 300 – 600 ปี ได้มีการประดิษฐ์เงินกษาปณ์ที่มีลักษณะกลมแบนขึ้นเป็นครั้งแรก และรูปลักษณะของเงินกษาปณ์ดังกล่าวได้กลายเป็นแบบมาตรฐานที่ใช้มาจนกระทั่งปัจจุบัน

ในระยะแรกที่นำโลหะมาประดิษฐ์เป็นเงินตรา ค่าของเงินตราเป็นไปตามเนื้อของโลหะ คือเป็นเงินเหรียญที่มีค่าเต็มตัว เช่น เหรียญทองคำ 1 บาท ก็มีราคาบนเหรียญเท่ากับราคาทองคำหนัก 1 บาท ต่อมาภายหลังวิวัฒนาการของเงินกษาปณ์ก็เปลี่ยนไปเพื่อความสะดวกมากขึ้น มูลค่าของเนื้อโลหะเปลี่ยนไปตามระบบเงินตราและไม่จำเป็นต้องมีค่าเต็มตัว คือ ค่าเป็นเงินสูงกว่าค่าของโลหะที่ใช้ทำเหรียญนั้น เงินในปัจจุบันเป็นเงินที่มีค่าไม่เต็มตัวทั้งสิ้น

1.1.3 เงินกระดาษ (Paper money)

ความเป็นมาของเงินกระดาษครั้งแรกนั้นอยู่ในรูปของ “สัญญา” ไม่ใช่อยู่ในรูปของเงินตราที่จะใช้เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยน โดยในใบสัญญานั้นระบุว่า ผู้ถือสัญญามีกรรมสิทธิ์ที่จะเรียกคืนเงินกษาปณ์ หรือสิ่งของตามใบสัญญาที่ระบุไว้

วิวัฒนาการของเงินกระดาษในยุโรปครั้งแรกก็อยู่ในรูปของ “ใบสัญญา” รัฐบาลออกให้กับพ่อค้าและประชาชนที่นำโลหะมีค่าไปฝาก เพราะไม่ปลอดภัยในการเก็บรักษาและมีปัญหาในการนำติดตัว สมัยราชวงศ์สจวร์ต (Stuarts) กษัตริย์ของประเทศอังกฤษเกิดปัญหาเกี่ยวกับใบสัญญา กล่าวคือ พ่อค้าประชาชนนำทองคำและสมบัติมาฝากไว้ที่หอคอยแห่งกรุงลอนดอน (Tower of London) แต่เมื่อต้องการทองคำและสมบัติคืนก็นำเอาใบสัญญาไปแสดงปรากฏว่ารัฐบาลไม่มีทองคำจะคืน เนื่องจากนำไปใช้จ่ายหมด ทำให้พ่อค้าประชาชนขาดความไว้วางใจรัฐบาล จึงหันไปฝากช่างทองและพ่อค้าผู้มีหลักฐานแทน ช่างทองและพ่อค้าได้ออกใบสัญญาให้กับผู้ฝากทองคำหรือโลหะอื่นๆ ใบรับฝากโลหะนี้สามารถโอนกรรมสิทธิ์กันได้ โดยการเซ็นชื่อสลักหลังใบรับ ในตอนแรกนั้น พวกช่างทองและพ่อค้าจะออกใบรับให้เฉพาะผู้ที่นำโลหะมาฝากเท่านั้น แต่จากการดำเนินงานมาเป็นเวลานานพอสมควร ปรากฏว่าโลหะที่มีผู้นำมาฝากนั้นมักจะไม่ขอลอนคืนพร้อมกัน และลอนคืนไม่หมด ดังนั้นในระยะต่อมาพวกช่างทองได้จึงได้ออกใบสัญญาแก่ผู้ที่ไม่ได้นำโลหะมาฝากด้วย โดยคิดค่าบริการตามสมควร พวกช่างทองและพ่อค้าเหล่านั้นจึงได้ดำเนินธุรกิจเป็นนายธนาคาร เงินกระดาษจึงมีชื่อว่า บัตรธนาคาร (bank-notes) เงินดังกล่าวสามารถนำไปแลกโลหะมีค่าคืนได้ตามจำนวนเงินที่ปรากฏในเงินนั้น เงินชนิดนี้จึงเรียกว่า เงินที่ใช้แทนเงินที่มีค่าเต็มตัว แต่สำหรับในปัจจุบันนี้ เกือบทุกประเทศจะมอบให้ธนาคารกลางเป็นผู้ออกธนบัตรที่นำออกใช้จ่ายหมุนเวียนในท้องตลาดแต่เพียงผู้เดียว แต่ไม่อนุญาตให้นำไปขึ้นเป็นโลหะคืนได้ แต่เพียงออกกฎหมายให้ธนบัตรเป็นเงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายโดยไม่จำกัดจำนวน

1.1.4 เงินเครดิต (credit money)

ในขณะที่เศรษฐกิจเจริญขึ้น กิจกรรมการค้าและการอุตสาหกรรมขยายตัวออกอย่างกว้างขวาง การซื้อขายระหว่างกันคราวละมากๆ ย่อมไม่สะดวกและปลอดภัยในการนำเงินติดตัวไปเพื่อซื้อขาย จึงได้มีผู้คิดว่า เครดิตหรือความเชื่อถือน่าจะช่วยให้เกิดความสะดวก และปลอดภัยแก่นักธุรกิจและประชาชนโดยทั่วไป เงินเครดิตจึงมีกำเนิดขึ้น และเงินประเภทนี้มีใช้กันมากในสังคมเศรษฐกิจสมัยใหม่ที่ระบบธนาคารได้พัฒนาแล้ว เช่น เงินฝากในธนาคารถือว่าเป็นเงินเครดิตประเภทหนึ่ง และเงินฝากที่เรียกว่าเงินฝากเพื่อเรียก ซึ่งสามารถสั่งจ่ายโดยเขียนเช็คเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ มีลักษณะเป็นเงินคล้ายกับเงินกษาปณ์ หรือเงินกระดาษโดยทั่วไปเป็นต้น ในปัจจุบัน เงินเครดิตมีความสำคัญมากกว่าเงินชนิดอื่นๆ สำหรับประเทศที่พัฒนาและมีความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างมาก นอกจากเงินเครดิตดังกล่าวแล้ว ในปัจจุบันยังมีเครื่องมือเครดิตอื่นๆ ที่ใช้เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนกันอีกด้วย

1.2 ความหมายและหน้าที่ของเงิน

1.2.1 ความหมายของเงิน

นักเศรษฐศาสตร์ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “เงิน” (money) ไว้หลายท่าน ดังเช่น

โรเบิร์ตสัน (D.H.Robertson) เขียนไว้ในหนังสือ Money ว่าเงินคือสิ่งที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในการชำระค่าสินค้า หรือในการปลดปล่อยพันธะทางธุรกิจอย่างอื่นๆ

ฮาร์ท (A.G.Hart) เขียนไว้ในหนังสือ Money Debt and Economic Activity ว่าเงินเป็นทรัพย์สินที่เจ้าของสามารถชำระหนี้สินจำนวนใดจำนวนหนึ่งได้อย่างแน่นอนโดยไม่ล่าช้า ถึงแม้จะเป็นการติดต่อกับผู้ที่ตนไม่รู้จัก

ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ เขียนไว้ในหนังสือการเงินและการธนาคารว่า เงินคืออะไรก็ได้ที่คนโดยทั่วไปในสังคมยอมรับว่าเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนขณะนั้น

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า “เงิน” เป็นสิ่งใดก็ได้ ที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปของสังคมในขณะใดขณะหนึ่ง และในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง เพื่อใช้เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ใช้ในการชำระหนี้และอื่นๆตามต้องการ

1.2.2 หน้าที่ของเงิน

เงินเป็นเครื่องมือสำคัญในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า และบริการในระบบเศรษฐกิจ โดยที่เงินมีราคาแน่นอนเป็นหน่วยเงินตรา และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในการซื้อขายและชำระหนี้ลักษณะดังกล่าว จึงทำให้เงินมีหน้าที่หลักสี่ประการ

1. เงินเป็นเครื่องวัดมูลค่า หน้าที่ประการแรกของเงินนี้ได้มีผู้เรียกต่างกันไป เช่น เงินเป็นหน่วยวัดมูลค่า เงินเป็นมาตรฐานในการวัดมูลค่า เงินเป็นหน่วยแสดงมูลค่าในทางบัญชี และเงินเป็นหน่วยที่ตั้งขึ้นเพื่อวัดมูลค่าของสินค้าและบริการ ไม่ว่าจะมิใช่ผู้เรียกชื่อต่างกันอย่างไรก็ตาม แต่ชื่อดังกล่าวข้างต้นก็มีความหมายเหมือนกัน หน่วยของเงินนั้นแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ เช่น ดอลลาร์ เปโซ ฟรังก์ ปอนด์สเตอร์ลิง บาท เป็นต้น มูลค่าของสินค้าและบริการแต่ละชนิดจะอยู่ในรูปของ “ราคา” ของสินค้าและบริการนั้น เช่น หมวกราคาใบละ 100 บาท เนื้อวัวราคา กิโลกรัมละ 150 บาท เป็นต้น

เงินเป็นมาตรฐานที่ใช้วัดมูลค่าของสินค้าและบริการ ซึ่งทำให้สามารถเปรียบเทียบมูลค่าของสินค้าและบริการทุกชนิดได้โดยสะดวก นอกจากนี้เงินยังเป็นหน่วยแสดงมูลค่าทางบัญชีได้ด้วยเพราะทรัพย์สิน หนี้สิน เงินทุน รายได้และรายจ่ายทุกชนิดอาจแสดงมูลค่าเป็นตัวเงินได้ทั้งสิ้น จึงสะดวกแก่การที่จะหักลบหรือบวกมูลค่าเหล่านั้นเข้าด้วยกัน การที่เงินจะทำหน้าที่เป็นเครื่องวัดมูลค่าได้ดังนี้ ตัวเงินจะต้องมีมูลค่าหรืออำนาจซื้อค่อนข้างคงที่ แต่ในทางปฏิบัติแล้ว แม้ว่าเงินจะมีอำนาจซื้อเปลี่ยนไปบ้างตามภาวะเศรษฐกิจ แต่ก็ไม่มากนัก ถ้าหากมีการเปลี่ยนแปลงมากเกินไปก็จะทำให้ความเชื่อถือในการใช้เงินลดน้อยลงไปด้วย

2. เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เงินจะเป็นอะไรก็ได้ซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนโดยทั่วไป ในสังคมว่าเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน ดังนั้นหากมีความต้องการสินค้าและบริการใด ก็ไม่ต้องแสวงหาคนที่ต้องการแลกเปลี่ยนที่ตรงกันกับเรา เหมือนวิธีแลกเปลี่ยนระหว่างของกับสิ่งของ ทั้งนี้เพราะเงินจะทำหน้าที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ การใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนนี้ทำให้เศรษฐกิจเจริญก้าวหน้า แต่ละคนที่ใช้เงินนั้นมีอิสระในการเลือกซื้อสินค้าและบริการใดๆก็ได้ เพราะเงินเป็นอำนาจซื้อที่ทำให้ผู้ถือสามารถใช้ซื้อของได้ จะเป็นในเวลาใด ณ ที่ใด หรือจากผู้ใดก็ได้ตามใจชอบ

การใช้เงินในสังคมทำให้เกิดความสะดวกและรวดเร็ว กล่าวคือ ไม่ต้องเสียเวลาหาบุคคลที่มีความต้องการสินค้าและบริการที่ตรงกับที่เรา มีอยู่ และทำให้การซื้อและขายไม่จำเป็นต้องดำเนินไปในเวลาเดียวกัน อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ซื้อและผู้ขายที่จะเก็บเงินไว้ซื้อและขายเมื่อใดก็ได้ นับว่าก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมาก แต่การที่เงินจะทำหน้าที่ได้ดังที่ต่อเมื่อเงินมีอำนาจซื้อคงที่หรือค่อนข้างคงที่ ถ้าเงินมีอำนาจซื้อไม่คงที่ก็จะทำให้เกิดความยุ่งยากในระบบเศรษฐกิจได้

3. เงินเป็นมาตรฐานการชำระหนี้ในอนาคต ในระบบเศรษฐกิจปัจจุบันนี้มีการขยายตัวทางด้านการค้า การติดต่อค้าขายซึ่งกันและกันทั้งในและนอกประเทศ โดยทั่วไปจะมีการผลัดเวลาการชำระเงินทุน ดอกเบี้ย และหนี้สินต่างๆ จากปัจจุบันไปเป็นในอนาคต อาจจะเป็นเดือน เป็นปี

แล้วแต่สัญญาที่จะตกลงกัน จะช่วยให้เกิดความสะดวกในการค้าขายติดต่อซึ่งกันและกัน ถ้าหากไม่มีเงินเป็นมาตรฐานในการชำระหนี้ดังกล่าวแล้ว การซื้อเชื่อขายเชื่อและการกู้ยืมต่างๆก็จะทำกันไม่ได้ลำบากมาก ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดที่ว่า มูลค่าของเงินจะต้องไม่เปลี่ยนแปลงมากเกินไปถ้ามูลค่าของเงินเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอแล้ว เงินก็ไม่อาจทำหน้าที่เป็นมาตรฐานการชำระหนี้ได้ เพราะจะทำให้ฝ่ายลูกหนี้ หรือเจ้าหนี้ได้เปรียบเสียเปรียบกันมากเกินไป ดังนั้นถ้าระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง มูลค่าของเงินที่เปลี่ยนแปลงอย่างมากแล้ว ก็อาจไม่ใช่เงินเป็นมาตรฐานในการชำระหนี้

4. เงินเป็นเครื่องรักษามูลค่า โดยทั่วไปคนในระบบเศรษฐกิจย่อมมีทรัพย์สินอยู่หลายชนิด บางชนิดเป็นทรัพย์สินถาวร บางชนิดเป็นทรัพย์สินไม่ถาวร ดังนั้นจึงต้องเลือกเก็บทรัพย์สินเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ซึ่งบางคนอาจเก็บทรัพย์สินไว้ในรูปของอสังหาริมทรัพย์ ที่ดิน บ้านเรือน หุ่น พันธบัตร หรือเอกสารทางการเงินอื่นๆ ฯลฯ และเป็นเรื่องที่น่าพอใจว่าราคาของอสังหาริมทรัพย์ พันธบัตร หรือสิ่งอื่นๆดังกล่าวย่อมเปลี่ยนแปลงชั่วระยะเวลาหนึ่ง ถ้ามีราคาสูงขึ้นผู้เก็บไว้ก็จะได้กำไรแต่ถ้าราคาลดต่ำลงก็จะขาดทุน สิ่งของบางอย่างน่าจะเสี่ยงง่ายไม่สะดวกในการเก็บรักษา ดังนั้นจึงมีผู้นิยมที่จะแลกเปลี่ยนสิ่งของดังกล่าวมาเป็นเงิน เพราะเงินที่ดีย่อมจะมีมูลค่าคงที่อยู่เสมอ และเงินยังเป็นของที่มีอำนาจซื้อทั่วไป การเก็บเงินโดยการฝากไว้กับสถาบันการเงินก็ยังก่อให้เกิดดอกผล และยังเปิดโอกาสให้เงินเหล่านั้นทำหน้าที่ของมันเต็มที่ เพราะสถาบันการเงินจะนำเอาเงินฝากนั้น ไปลงทุนหาดอกผลให้เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของชาติอีกด้วย จึงสรุปได้ว่า เงินเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการเก็บรักษามูลค่าของการสะสมทรัพย์

1.3 ความสำคัญของเงินที่มีต่อเศรษฐกิจ

เงินมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของมนุษย์อย่างมาก ความสำคัญของเงินกระจายตัวไปทั่วไม่จำกัดเพียงแต่เศรษฐกิจ แม้แต่ศีลธรรมและจิตใจก็ได้รับอิทธิพลจากเงินด้วยความสำคัญของเงินอาจแตกต่างกันไปตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ เหตุที่เงินมีความสำคัญก็เนื่องมาจากทำหน้าที่เป็นเครื่องวัดมูลค่า เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน จนทำให้เกิดความสะดวกในการแลกเปลี่ยน การผลิตสินค้า การจัดสรรทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม ความสำคัญของเงินพอสรุปได้ดังนี้คือ

1.3.1 ความสำคัญในด้านการผลิต

เงินมีความสำคัญทางด้านการผลิตอย่างมาก เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต่างก็พยายามแสวงหาเงินมาลงทุนในการประกอบการผลิต โดยหวังผลตอบแทนในรูปของกำไรที่เป็นตัวเงินเป็น

สำคัญ ในระยะใดที่ผู้ประกอบการคาดว่าจะได้รับกำไรสูงก็จะพยายามหาเงินมาลงทุนมากขึ้น การลงทุนก็จะก่อให้เกิดผลดีต่อสังคม คือทำให้คนมีงานทำและมีสินค้าและบริการมาบริโภคมากขึ้น การมีเงินทุนจะช่วยให้ผู้ผลิตสามารถดำเนินการผลิตสินค้าได้คล่องตัวมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงที่การประกอบการมีผลกำไรสูง การแสวงหาเงินมาลงทุนนั้น ผู้ประกอบการส่วนใหญ่อาจทำได้หลายทางด้วยกัน เช่น ได้จากการเก็บออม หรือได้มาจากการกู้ยืมผู้อื่นมาลงทุน ซึ่งส่วนหนึ่งก็มาจากสถาบันการเงินที่เป็นธนาคารพาณิชย์ และไม่ใช่นานาการพาณิชย์ สถาบันการเงินเหล่านี้ก็มีหน้าที่สำคัญคือทั้งรับฝากเงิน และให้กู้ยืมแก่ลูกค้าด้วย ทำให้เกิดความจำริญทางเศรษฐกิจ

1.3.2 ความสำคัญในด้านแลกเปลี่ยนและอุปโภคบริโภค

เนื่องจากเงินเป็นสิ่งที่ทุกคนยอมรับว่าเป็นสื่อกลางในการซื้อขายแลกเปลี่ยนในสังคม จะมีความสะดวกในการซื้อขายมากกว่าการซื้อขายโดยใช้วิธีแลกเปลี่ยนสิ่งของต่อสิ่งของโดยตรง เงินเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้สินค้าจากแหล่งผลิตไปสู่มือผู้อุปโภคบริโภคได้รวดเร็วยิ่งขึ้น เพราะตามปกติผู้บริโภคจะได้รับผลตอบแทนจากการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตเป็นเงินตราในรูปของค่าจ้าง ค่าเช่า ดอกเบี้ย และกำไร ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริโภคได้ใช้จ่ายเงินรายได้ไปแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการมาบำบัดความต้องการได้กว้างขวางกว่าการแลกเปลี่ยนระหว่างสิ่งของต่อสิ่งของ ในระบบที่ใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน จะช่วยให้ระบบการแลกเปลี่ยนสม่ำเสมอ ชุมชนและสังคมมีมาตรฐานในการครองชีพสูงขึ้น เพราะช่วยให้มีการผลิตสินค้าสู่มือผู้บริโภคสูงขึ้น

1.3.3 ความสำคัญในด้านความจำริญทางเศรษฐกิจ

เงินมีความสำคัญในด้านการผลิต การแลกเปลี่ยนและการอุปโภคบริโภค ถ้าผู้ประกอบการได้นำเงินไปใช้ลงทุนทางด้านการผลิตอย่างเหมาะสม และระบบการเงินของประเทศมีประสิทธิภาพก็ย่อมสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ซึ่งมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผลิตผลในอนาคตเพิ่มขึ้น เศรษฐกิจของประเทศก็จะเจริญเติบโต

1.3.4 ความสำคัญด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

ในการดำเนินงานของระบบเศรษฐกิจ ถ้าเศรษฐกิจของประเทศมีปริมาณเงินที่เหมาะสม การดำเนินการผลิตในประเทศก็จะเป็นไปโดยราบรื่น แต่ถ้าในช่วงใดที่ปริมาณเงินมีน้อยเกินไปเมื่อเทียบกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ก็จะทำให้ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ชะงักงัน เกิดการว่างงาน รายได้ประชาชาติไม่ขยายตัวเท่าที่ควร ในทางตรงกันข้าม ถ้าปริมาณเงินมีมากเกินไปก็จะก่อให้เกิดปัญหาภาวะเงินเฟ้อ ราคาสินค้าสูงขึ้น ดังนั้น เงินที่อยู่ในระบบเศรษฐกิจควรจะให้มีการควบคุมให้มีปริมาณที่เหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

1.3.5 ความสำคัญในสังคมและในระบบเศรษฐกิจ

ผู้ใดที่ปรารถนาจะได้มาซึ่งทรัพย์สิน ความมั่นคง ความบันเทิง จะมีฐานะดีหรือแม้แต่แสวงหาอำนาจก็ตาม ก็ต้องอาศัยเงินเป็นประการสำคัญ เพราะเงินสามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการได้ทุกชนิด เงินตราจะเป็นหลักประกันที่มั่นคงในระบบการแลกเปลี่ยน แต่ละคนจึงเลือกทำงานแต่เฉพาะที่ตนมีความชำนาญ เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินตราไปใช้จ่าย การแบ่งงานกันทำเช่นนี้เป็นลักษณะของสังคมยุคปัจจุบัน ซึ่งก่อให้เกิดการผลิต การค้า ความเป็นอยู่ของสังคมดีขึ้น

เงินมีความสำคัญในระบบเศรษฐกิจทุกระบบไม่ว่าจะเป็นระบบทุนนิยม สังคมนิยม หรือระบบคอมมิวนิสต์ ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เอกชนทุกคนมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เขามีอยู่และมีเสรีภาพที่จะเลือกประกอบอาชีพอะไรก็ได้ การผลิตเป็นเรื่องของเอกชนที่จะดำเนินการได้โดยเสรี การใช้เงินจะทำให้เศรษฐกิจและตลาดขยายตัวออกไป และทำให้สามารถจัดวางระบบราคาขึ้นได้ ระบบราคาเป็นเครื่องชี้ให้ผู้ประกอบการตัดสินใจได้ว่าควรผลิตอะไร และเป็นปริมาณมากน้อยเพียงไร ถ้าราคาในตลาดของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งสูงขึ้น ก็จะมีการผลิตสินค้าชนิดนั้นเพิ่มมากขึ้น เพราะผู้ประกอบการมองเห็นกำไร ในการผลิตในทางตรงกันข้ามถ้าราคาสินค้าชนิดหนึ่งชนิดใดลดลง ผู้ประกอบการก็จะลดการผลิต ดังนั้นเงินจึงมีความสำคัญในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เพราะราคาก็คือ มูลค่าแห่งสิ่งของหรือบริการแต่ละหน่วยที่แสดงออกเป็นรูปจำนวนเงิน สำหรับในระบบสังคมนิยมและระบบคอมมิวนิสต์นั้น เงินก็มีความสำคัญในการจ่ายค่าจ้างแรงงาน ในระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมหรือคอมมิวนิสต์ที่จ่ายเป็นเงิน และประชาชนก็เอาเงินไปซื้อสินค้าและบริการเช่นเดียวกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม จะต่างกันก็ตรงที่รัฐบาลของประเทศคอมมิวนิสต์จะเป็นผู้ตั้งราคาสินค้าและบริการเองเท่านั้น

1.4 ความหมายและขอบเขตของเศรษฐศาสตร์การเงิน

เศรษฐศาสตร์การเงิน เป็นสาขาย่อยของมหเศรษฐศาสตร์ที่ให้ความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับบทบาท และหน้าที่ของเงินในระบบเศรษฐกิจ และอิทธิพลของเงินที่มีต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ นักเศรษฐศาสตร์ได้อธิบายความหมายและขอบเขตของเศรษฐศาสตร์การเงินไว้ต่างกัน

เบ็นเนท ที. แมคคอลลัม (Bennett T. McCollum) ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับสาระสำคัญของเศรษฐศาสตร์การเงินไว้ว่า “เศรษฐศาสตร์การเงินเป็นการศึกษาว่าสถาบันการเงินและการดำเนินนโยบายมีผลกระทบต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อบุคคลและองค์การต่างๆอย่างไร ตัวแปรทางเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ราคาสินค้า ค่าแรง อัตราดอกเบี้ย และปริมาณการจ้างงาน การบริโภคและ

การผลิต เราจะศึกษาตัวแปรเหล่านี้ในระดับรวมและระดับย่อยต่าง ๆ กัน แต่ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นระดับกว้างหรือระดับรวมของเศรษฐกิจทั้งระบบ ”

ทอมัส เอฟ. คาร์กิลล์ (Thomas F. Cargill) ให้ความเห็นว่า เศรษฐศาสตร์การเงินเกี่ยวข้องกับ ลักษณะ หน้าที่ และอิทธิพลของเงิน และสินเชื่อที่มีต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ แสดงถึงระดับการจ้างงาน ผลผลิต ราคา และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศใดประเทศหนึ่งกับประเทศอื่นๆ ในโลก ดังนั้น เศรษฐศาสตร์การเงินจะครอบคลุมเรื่องต่างๆ ต่อไปนี้ (1) บทบาทและหน้าที่ของเงินในระบบเศรษฐกิจ (2) ระบบการเงินและสถาบันการเงินซึ่งมีอิทธิพลต่อปริมาณเงินและสินเชื่อทั้งหมด (3) อิทธิพลของเงินและสินเชื่อที่มีต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (4) โครงสร้างและหน้าที่ของธนาคารกลาง และการควบคุมปริมาณเงินและสินเชื่อโดยธนาคารกลางเพื่อทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจ เช่น การจ้างงานเต็มที่ การมีเสถียรภาพของราคาสินค้า ความจำริญทางเศรษฐกิจ และความสมดุลในดุลการชำระเงิน

โรเบิร์ต อี. เวินทรอป (Robert E. Weintraub) ให้ความเห็นว่าจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษา เศรษฐศาสตร์การเงินก็เพื่อที่จะได้กำหนดนโยบายการเงินที่เหมาะสม ดังนั้นเพื่อการนี้ เรื่องที่ต้องทำการศึกษาได้แก่ สถาบันการเงิน กระบวนการอุปทานของเงิน ความต้องการถือเงินและอัตราการหมุนเวียนของเงิน ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ประชาชาติและตัวแปรมหเศรษฐศาสตร์ อื่นๆ กับตัวแปรทางการเงิน และความสัมพันธ์ระหว่างดุลการชำระเงินกับการพัฒนาทางการเงิน การ ศึกษาเรื่องต่างๆ เหล่านี้ เป็นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการสำรวจประเด็นและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการเงินอย่างละเอียด และจากการทราบถึงประเด็นและปัญหาก็จะทำให้สามารถกำหนดนโยบายการเงินที่เหมาะสมได้โดยทำการเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของทางเลือกต่างๆ ที่สำคัญ

การศึกษาระดับสำคัญของเศรษฐศาสตร์การเงินก็คือ การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและอิทธิพลของเงินที่มีต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงครอบคลุมถึง (1) บทบาทและหน้าที่ของเงินในระบบเศรษฐกิจ (2) อุปสงค์และอุปทานของเงิน และปัจจัยสำคัญที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานของเงิน (3) ระบบการเงินและสถาบันการเงิน โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ซึ่งมีบทบาทอย่างมากต่อการขยายตัวและการหดตัวของปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ (4) กลไกและกระบวนการส่งผ่านที่เงินก่อให้เกิดผลกระทบต่อตัวแปรมหเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญ ซึ่งเป็นเครื่องชี้สถานะเศรษฐกิจของประเทศ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ประชาชาติหรือรายได้ประชาชาติ การจ้างงาน ระดับราคา อัตราดอกเบี้ย ดุลการชำระเงิน ฯลฯ (5) บทบาทและหน้าที่ของธนาคารกลาง ซึ่งเป็นสถาบันที่มีหน้าที่สำคัญในการรักษาเสถียรภาพทางการเงินของประเทศ และการใช้นโยบายทางการเงินโดยธนาคารกลางเพื่อทำให้ประเทศบรรลุจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

1.5 แนวคิดทางทฤษฎีการเงิน

ในการศึกษาบทบาทและหน้าที่ของเงิน ระบบการเงินและสถาบันการเงิน ตลอดจนการควบคุมปริมาณเงินและสินเชื่อให้เหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดความมีเสถียรภาพทางการเงินนั้น การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเงินและการธนาคารคงเป็นการเพียงพอที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่กล่าวมาข้างต้นได้ ในการที่จะทำความเข้าใจให้ลึกซึ้งว่าการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินและตัวแปรทางการเงินอื่นๆ ส่งผลกระทบต่อระดับกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างไรนั้น จำเป็นต้องศึกษาทฤษฎีการเงินของนักเศรษฐศาสตร์ในสมัยต่างๆ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงกระบวนการซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างละเอียดก่อน จึงสามารถนำแนวคิดตามทฤษฎีเหล่านี้ ไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายการเงินที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และการเงินของแต่ละประเทศได้

ในการพิจารณาแนวคิดทางการเงินที่สำคัญ เราจะเริ่มพิจารณาแนวคิดที่อาจถือได้ว่าเป็นทฤษฎีปริมาณเงิน (The Quantity Theory) รูปแบบแรก โดยจะมีการแบ่งแนวความคิดทางการเงินที่สำคัญออกเป็นสามช่วงเวลาใหญ่ คือ ในช่วงแรก สมัยก่อนหน้าจอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) ซึ่งหมายถึงระยะเวลาก่อนหน้าที่จะเกิดเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ (The Great Depression) ในทศวรรษ 1930 และก่อนหน้าที่เคนส์จะเขียนหนังสือ The General Theory of Employment, Interest, and Money ออกมาในปี ค.ศ. 1936 ซึ่งเป็นช่วงเวลาของการพัฒนาแนวความคิดและวางรากฐานที่สำคัญของทฤษฎีการเงินโดยนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก (classical economists) ช่วงที่สอง สมัยเคนส์ ซึ่งหมายถึงระยะเวลานั้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1930 จนกระทั่งถึงประมาณปี ค.ศ. 1960 เป็นช่วงที่เคนส์ได้แย้งแนวความคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก และเขาได้สร้างทฤษฎีขึ้นมาใหม่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปฏิวัติแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกโดยเคนส์หรือที่เรียกว่า การปฏิวัติของเคนส์ (The Keynesian revolution) และช่วงที่สาม สมัยหลังเคนส์ ซึ่งหมายถึงระยะเวลานับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นช่วงที่แนวความคิดของเคนส์ถูกโจมตีและวิพากษ์วิจารณ์โดยนักเศรษฐศาสตร์รุ่นหลัง ซึ่งได้รับการขนานนามว่านักการเงินนิยม (Monetarists)

1.5.1 แนวความคิดทางการเงินสำนักคลาสสิก

แนวความคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อของทฤษฎีปริมาณเงิน (The Quantity Theory of Money) เป็นทฤษฎีที่ตั้งสมมุติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินกับระดับราคาสินค้าโดยทั่วไป โดยให้ความเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงของระดับราคาเป็นผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงิน แล้วทฤษฎีนี้ประกอบด้วยแนวความคิดพื้นฐาน (basic propositions) ที่สำคัญห้าประการ ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันได้แก่ ประการแรก ระดับราคา

สินค้าจะผันแปรไปโดยตรงและโดยได้สัดส่วนกับปริมาณเงิน ประการที่สอง ปริมาณเงินจะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อตัวแปรที่แท้จริง เช่น ผลผลิต การจ้างงาน อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง แต่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อระดับราคาและตัวแปรในรูปของตัวเงินเท่านั้น ประการที่สาม ระดับราคาสินค้าเป็นปรากฏการณ์ทางการเงินเป็นสำคัญ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่ง คือ การเปลี่ยนแปลงในตัวแปรที่มีใช้ตัวแปรทางการเงินมิได้เป็นสาเหตุทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาสินค้า ประการที่สี่ ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินกับระดับราคาสินค้า เป็นไปในลักษณะที่การเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินเป็นสาเหตุ และการเปลี่ยนแปลงของระดับราคาสินค้าเป็นผลที่ตามมา และประการสุดท้าย ปริมาณเงินถูกกำหนดโดยทางด้านอุปทาน และอุปทานของเงินอยู่ในความควบคุมดูแลของธนาคารกลาง

ดังนั้นสรุปได้ว่า นักทฤษฎีปริมาณเงินมองบทบาทของเงินว่า ปริมาณเงินเป็นเครื่องกำหนดระดับราคาสินค้าและระดับรายได้ที่เป็นตัวเงิน ส่วนระดับรายได้ที่แท้จริงมิได้ถูกกำหนดโดยปริมาณเงิน แต่ถูกกำหนดโดยตัวแปรอื่น ทักษะเช่นนี้ นักทฤษฎีปริมาณเงินเห็นว่า “เงินมีความหมาย” (money matter) เพราะเงินอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรายได้ที่เป็นตัวเงินจากการที่ระดับราคาสินค้าเปลี่ยนแปลงไป แต่ในอีกแง่หนึ่งนั้น นักทฤษฎีปริมาณเงินก็เห็นว่าปริมาณเงินไม่สำคัญในแง่ที่ปริมาณเป็นเพียงเครื่องกำหนดตัวแปรในรูปของตัวเงินเท่านั้น แต่ไม่มีผลกระทบต่อตัวแปรที่แท้จริง เช่น ผลผลิต การจ้างงาน และอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง แต่เนื่องจากปริมาณเงินอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ นโยบายการเงินจึงเป็นนโยบายที่สำคัญสำหรับนักทฤษฎีปริมาณเงินด้วย แม้ว่านักทฤษฎีปริมาณเงินจะเห็นว่าการใช้นโยบายการเงินเพื่อให้ราคาสินค้าและค่าแรงมีเสถียรภาพเป็นสิ่งไม่จำเป็น เพราะราคาสินค้าและค่าแรงย่อมจะปรับตัวเองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปริมาณผลผลิตอยู่แล้ว ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากข้อสมมติฐานของสำนักเศรษฐศาสตร์เหล่านี้ที่ให้ตลาดสินค้าและตลาดแรงงานเป็นตลาดที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ ในทักษะของนักทฤษฎีปริมาณเงินนั้น ปริมาณเงินที่มีเสถียรภาพเป็นสิ่ง จำเป็นสำหรับการทำให้ระดับราคาสินค้ามีเสถียรภาพ ดังนั้น ในการที่จะรักษาเสถียรภาพของราคา และ ทำให้ประเทศบรรลุจุดมุ่งหมายของการมีผลผลิตและการจ้างงานในระดับการจ้างงานเต็มทีนั้น บทบาทของรัฐบาลก็คือการดูแลให้ปริมาณเงินขยายตัวในอัตราที่สอดคล้องกับอัตราการขยายตัวของผลผลิตและความต้องการถือเงินของประชาชนในระยะยาว

1.5.2 แนวคิดทางการเงินสำนักเคนส์

นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษชื่อ จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ ซึ่งได้เขียนหนังสือชื่อ The General Theory of Employment ,Interest ,and Money และตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1936 เป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้เกิดการปฏิวัติแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์ขึ้น แนวความคิดของเคนส์ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากสภาพความเป็นจริงที่เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ทั่วโลกในทศวรรษ 1930 ซึ่งปรากฏว่ามีการ

ว่างงานอย่างรุนแรงเกิดขึ้นในประเทศอังกฤษ เขาจึงได้พัฒนาทฤษฎีมหเศรษฐศาสตร์ขึ้นใหม่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปฏิวัติแนวความคิดโดยเคนส์ (The Keynesian revolution)

การปฏิวัติแนวความคิดของเคนส์ คือ การไม่ยอมรับแนวความคิดพื้นฐานที่สำคัญทั้งห้าประการของนักเศรษฐศาสตร์ทฤษฎีปริมาณเงินในสมัยคลาสสิก เคนส์เห็นว่าระบบเศรษฐกิจในขณะใดขณะหนึ่งนั้นอาจก่อให้เกิดดุลยภาพโดยที่ยังมีการว่างงานอยู่เป็นจำนวนมากได้ และการว่างงานจำนวนมากนี้ไม่สามารถที่จะแก้ไขให้ลดลงได้โดยการลดค่าแรงที่เป็นตัวเงินลงดังที่นักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกได้เสนอไว้ ข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่างทฤษฎีของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกและทฤษฎีของเคนส์ก็คือ ในขณะที่สำนักคลาสสิกเชื่อว่าระบบเศรษฐกิจแบบตลาดหรือแบบทุนนิยม มีกลไกตัวเองอัตโนมัติที่จะนำไปสู่ดุลยภาพโดยมีการจ้างงานเต็มที่ได้เสมอ เคนส์กลับมีความเห็นว่า ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโดยธรรมชาติแล้วมักจะไม่มีเสถียรภาพ เพราะระบบเศรษฐกิจแบบนี้มีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาความไม่เพียงพอของอุปสงค์รวม ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการว่างงาน รวมทั้งไม่มีกลไกที่จะปรับตัวเองโดยอัตโนมัติอย่างเพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาการว่างงานอย่างรุนแรงที่เกิดขึ้น

เคนส์แสดงความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของเงินไว้สองทางด้วยกัน ทางแรกเป็นแนวคิดทั่วไป คือ ระบบเศรษฐกิจที่มีการใช้เงินนั้น แตกต่างจากระบบเศรษฐกิจที่มีการแลกเปลี่ยนกันโดยตรงระหว่างสินค้าต่อสินค้า เคนส์ไม่เห็นด้วยกับกฎของซาย (Say's Law) ที่กล่าวว่า “อุปทานย่อมก่อให้เกิดอุปสงค์ในตัวเองเสมอ” เพราะเคนส์เห็นว่าในระบบเศรษฐกิจที่มีการใช้เงินนั้นมักมีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาความไม่เพียงพอของอุปสงค์รวม ดังนั้นแนวความคิดนี้จึงแสดงให้เห็นว่ามีความเป็นไปได้ ที่ระบบเศรษฐกิจแบบนี้จะอยู่ในสภาวะดุลยภาพในระดับที่ต่ำกว่าการจ้างงานเต็มที่ สำหรับทางที่สองเป็นแนวคิดเฉพาะเจาะจง คือ ระบบเศรษฐกิจที่มีการใช้เงินอาจอยู่ในสภาวะดุลยภาพในระดับการจ้างงานต่างๆ โดยที่ระดับการจ้างงานเต็มที่เป็นเพียงสถานการณ์หนึ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้เท่านั้น

เคนส์มีความเห็นว่า “เงินไม่มีความหมาย” (money does not matter) ซึ่งความเห็นลักษณะเช่นนี้ หมายความว่า เงินนั้นเป็นปัจจัยที่มีได้มีความสำคัญเท่าใดนัก เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยอื่นๆ ในการกำหนดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพราะปริมาณเงินส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจมิใช่โดยตรง แต่โดยทางอ้อมโดยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอัตราดอกเบี้ย และจากการเปลี่ยนแปลงในอัตราดอกเบี้ย จึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอุปสงค์รวม ซึ่งเคนส์ได้แสดงให้เห็นว่าในบางสถานการณ์ที่เป็นกรณีพิเศษนั้น การเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินอาจไม่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยได้ ด้วยเหตุนี้ นักเศรษฐศาสตร์สำนักเคนส์ (The Keynesians) จึงมีความ เห็นว่าการใช้นโยบายการเงินมิได้เป็นเครื่องมือที่พอเพียงที่จะแก้ไขความไม่มีเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจ และรัฐบาลจะต้องเข้าแทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจในภาคเอกชนโดยจงใจ โดยการใช้นโยบายเศรษฐกิจมหภาค โดยเฉพาะนโยบายการคลังเพื่อให้บรรลุถึงระดับอุปสงค์รวมที่จะก่อให้เกิดการจ้างงานเต็มที่และความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ เคนส์เชื่อว่าเมื่ออุปสงค์รวมเพิ่มขึ้นแล้ว อุปทานหรือการขยายตัว

ในการผลิตก็จะตามมาเอง เคนส์และเศรษฐศาสตร์สำนักเคนส์จึงเห็นว่านโยบายการคลังมีประสิทธิผลมากกว่านโยบายการเงินในการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรง

1.5.3 แนวคิดทางการเงินสำนักการเงินนิยม

นักเศรษฐศาสตร์สำนักการเงินนิยมที่สำคัญ คือ มิลตัน ฟรีดแมน (Milton Friedman) แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก (Chicago University) เป็นผู้นำที่สำคัญในแนวความคิดเกี่ยวกับและบทบาทของเงิน ฟรีดแมนได้ตีพิมพ์ผลรายงานการศึกษาเชิงประจักษ์ต่างๆ เพื่อชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างทัศนะของเขากับทัศนะของเคนส์ อาจถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิวัติกลับแนวความคิดของเคนส์ เขาอธิบายว่าทฤษฎีปริมาณเงินเป็นแนวคิดทางทฤษฎีที่เน้นว่า “เงินมีความหมาย” ดังนั้น การอธิบายการเคลื่อนไหวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจระยะสั้นอาจผิดพลาดไปได้ ถ้าหากละเลยการอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางการเงินและผลกระทบที่มีต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ประเด็นสำคัญที่ฟรีดแมนต้องการแถลงใหม่เกี่ยวกับทฤษฎีปริมาณเงินเพื่อให้เป็นที่เข้าใจถูกต้องชัดเจนก็คือ ทฤษฎีปริมาณเงินเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการถือเงิน มิใช่ทฤษฎีเกี่ยวกับผลผลิตหรือทฤษฎีเกี่ยวกับรายได้ที่เป็นตัวเงิน หรือทฤษฎีระดับราคา การที่จะอธิบายตัวแปรต่างๆ เหล่านี้จำเป็นต้องผสมผสานทฤษฎีปริมาณเงินเข้ากับข้อระบอบบางประการที่อธิบายสถานการณ์ทางด้านอุปทานของเงิน และตัวแปรอื่นๆ อีกด้วย

ฟรีดแมนได้พัฒนาทฤษฎีความต้องการถือเงินขึ้น ซึ่งแนวความคิดของเขาแตกต่างไปจากของเคนส์ เขาเห็นว่าในแง่ของผู้ถือทรัพย์สินนั้น เงินเป็นเพียงสินทรัพย์ชนิดหนึ่งเท่านั้นที่ถือไว้เพื่อเป็นการสะสมทรัพย์สิน ส่วนในแง่ของหน่วยธุรกิจนั้น เงินเป็นสินค้าทุนเช่นเดียวกันกับปัจจัยการผลิตชนิดอื่นๆ ในการนำมาใช้ร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดผลผลิต ดังนั้นทฤษฎีความต้องการถือเงินของ ฟรีดแมนจึงเริ่มต้นด้วยการชี้ให้เห็นภาพกว้างๆ ว่า ทรัพย์สินประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ที่ก่อให้เกิดกระแส ของรายได้ รวมทั้งสินทรัพย์มนุษย์(Human assets) ซึ่งสามารถก่อให้เกิดกระแสของรายได้จากแรงงานด้วย ความต้องการถือเงินตามทฤษฎีของฟรีดแมนขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญสามประการคือ (1) ทรัพย์สินทั้งหมด (2) ราคาและอัตราผลตอบแทนของทรัพย์สินชนิดนี้ และของทรัพย์สินในรูปอื่นๆ และ (3) รสนิยมและความพอใจของผู้ถือทรัพย์สิน

นักเศรษฐศาสตร์สำนักการเงินนิยมแสดงให้เห็นถึงแนวคิดพื้นฐาน ประการแรก ปริมาณเงินเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญต่อรายได้ที่เป็นตัวเงิน ประการที่สอง ในระยะยาวปริมาณเงินจะมีอิทธิพลต่อระดับราคาและตัวแปรอื่นๆ ที่เป็นตัวเงิน ตัวแปรที่แท้จริงต่างๆ เช่นผลผลิตที่แท้จริง และการจ้างงาน ประการที่สาม ในระยะสั้นปริมาณเงินมีอิทธิพลต่อตัวแปรที่แท้จริง ปริมาณเงินเป็นสาเหตุสำคัญในการก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวขึ้นๆ ลงๆ ในการผลิตและการจ้างงาน ประการที่สี่ ภาคเอกชนในระบบเศรษฐกิจเป็นภาคที่เสถียรภาพ ความไม่เสถียรภาพในระบบเศรษฐกิจเป็นผลมาจาก การดำเนินนโยบายของรัฐบาล โดยการปล่อยให้การเจริญเติบโตของปริมาณเงินเป็นไปอย่างไม่มีเสถียรภาพ นัก

เศรษฐศาสตร์สำนักนี้ยังมีความเชื่อว่าระบบเศรษฐกิจมีแนวโน้มจะปรับตัวเองโดยอัตโนมัติอยู่แล้ว ดังนั้นบทบาทของรัฐบาลจึงเป็นเพียงแค่ดูแลให้ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดที่มีการแข่งขันเสรีดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความผิดพลาดในการจัดการทางการเงินอาจส่งผลกระทบต่อกฎเกณฑ์ในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของระบบเศรษฐกิจ และอาจก่อให้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำหรือภาวะเงินเฟ้อ การมีเสถียรภาพในอัตราการเจริญเติบโตของปริมาณเงินเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจ และสามารถบรรลุได้โดยการกำหนดอัตราการเจริญเติบโตที่คงที่ของปริมาณเงิน นักเศรษฐศาสตร์สำนักการเงินนิยมนี้ เห็นว่านโยบายการเงินมีประสิทธิภาพมากกว่านโยบายการคลังในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพราะนโยบายการคลังก่อให้เกิดผลกระทบน้อยมากต่อตัวแปรที่แท้จริง และตัวแปรที่เป็นตัวเงิน